

Gondolatok a honi légvédelmi hadosztály harctevékenysége hadtápbiztosításának megszervezéséről

Skrabán László alezredes

Az elmúlt időszakban a Hadtápbiztosítás és a Honvédelem című folyóiratokban több cikk foglalkozott a honi légvédelmi csapatok harctevékenysége hadtápbiztosításának egy-egy részterületével. A végrehajtott korszerűsítés a dinamikus fejlődés, valamint a HM elvtárs 01/1974. sz. parancsával hatályba léptetett „Alapokmány” szükségessé teszi a honi légvédelmi hadosztály harctevékenysége hadtápbiztosításának vizsgálatát.

A jelen és ezt követő néhány cikkel azt kívánom kezdeményezni, hogy a felvetett gondolatok szélesebbkörű vizsgálatával előbbre vigyük a honi légvédelmi harctevékenység hadtápbiztosítása megszervezésének kérdéseit.

A honi légvédelmi hadosztály harctevékenysége hadtápbiztosításának megszervezése kérdései előtt célszerűnek tartom néhány gondolatban bevezetőül a hadtápbiztosítási rendszerekről eddigi ismereteket összefoglalni:

„- A hadtápbiztosítás *általános rendszere* alatt a fegyveres erőnél, haderőnemeknél – azok harcának megvívási módjaihoz szorosan igazodó – célszerűen szervezett, létrehozott és tagolt hadtáp erőket és eszközöket, működési feltételeket és azon alapelveket értjük, amelyek a rendszer működését szabályozzák.

Ebben az általános rendszerben valósulnak meg a hadtápbiztosítás feladatai: a csapatok anyagi-technikai, egészségügyi, közlekedési, szállítási, repülőtér-műszaki, repülőtér-karbantartó és más irányú biztosítása, illetve kiszolgálása.

Néphadseregünkben két haderőnemnek megfelelő hadtápbiztosítási rendszerről beszélhetünk még akkor is, ha a hadtápbiztosítás általános elvei többé-kevésbé azonosak:

- az elvonuló szárazföldi csapatok,
- a honi légvédelmi csapatok hadtápbiztosítási rendszere.

A honi légvédelmi csapatok hadtápbiztosítási rendszere eltér az elvonuló szárazföldi csapatokétól. Harctevékenységük sajátosságai és körülményei nem teszik szükségessé a többtagozatú (csapat, hadművelleti hadtáp) zárt rendszer létrehozását, ezért alapvetően csak egység, alegység hadtáptagozatok alakultak

ki, hiányzik a magasabbegység, valamint a hadműveleti hadtáp felső tagozata. Ezt a központ, illetve a hadászati hadtáp képezi.

A honi légvédelmi csapatok ellátása tehát a területi ellátás rendszerén belül valósul meg.

A *hadtápbiztosítás területi rendszere* alatt a csapat- és a központ hadtáp erőinek, eszközeinek olyan szervezetét, tagoltságát (diszlokációját), működési feltételeit és alapelveit értjük, amelyek haderőnemi hovatartozástól függetlenül biztosítják az adott tájegységekben diszlokáló (tevékenykedő) csapatok anyagi-technikai, egészségügyi, közlekedési, szállítási, valamint egyébirányú szükségleteinek kielégítését.”¹

HONI LÉGVÉDELMI HADOSZTÁLY HARCTEVÉKENYSÉGE HADTÁPBIZTOSÍTÁSÁNAK MEGSZERVEZÉSE ÉS VEZETÉSE

I.

A honi légvédelmi hadosztály harctevékenysége hadtápbiztosításának alapjai

1. A hadtápbiztosítás a honi légvédelmi harctevékenység mindenoldalú biztosításának egyik eleme, a harctevékenység sikeres megvívásának egyik alapvető feltétele. Magába foglalja: a – honi légvédelmi – „csapatok fegyverzeti, technikai, rakéta-, lőszer-, üzemanyag és egyéb anyagi eszköz-szükségleteinek teljes kielégítését; a különféle katonai szállítások közlekedési feltételeinek megteremtését; a fegyverzet és a technika harci alkalmazásra készen tartását, gyors helyreállítását; a sebesültek és betegek részére történő segélynyújtást; a vadászrepülő alakulatok megbízható települését biztosító feltételek megteremtését; valamint a csapatok harctevékenységének és életkörülményeinek biztosításával kapcsolatos más speciális feladatok megoldását.”²

A hadtápbiztosítás megszervezése olyan rendszabályok összehangolt megtervezését és előkészítését jelenti, amely biztosítja: a hadtáp béke állapotból háborús helyzetre történő áttérés feltételeit; a hadtáp megfelelő teljesítését, elhelyezését, a katonai szállítások hatékony végrehajtását; az anyagi-technikai, utánszállítási, egészségügyi, repülő-műszaki, repülőtér-karbantartó, baleseti-mentő és egyéb biztosítási feladatok eredményes végrehajtását; a hadtáp feszes vezetését, valamint a hadtápbiztosítási rendszer életképességének fenntartását.

A honi légvédelmi csapatok hadtápbiztosítása megszervezésén belül a felkészítés magába foglalja: a meglévő szervezet állandó készenlétben tartását, személyi, technikai feltöltésének, kiegészítésének tökéletesítését, és szakmai kiképzését. A hadtáp gyors mozgósítását és telepítését biztosító rendszabályok végrehajtását, az anyagi eszközkészletek időben történő létrehozását, helyes lépcsőzését és megbízható rejtését-védelmét.

A hadtáp felépítésével, telepítésével, valamint az egyes részlegek áttelepítésével, repülőtérén maradt állomány, technika és anyag kivonásával kapcsolatos feladatok begyakoroltatása, már az állandó harcckészültség időszakában magasszintű követelményeket állít a honi légvédelmi hadosztály csapatai hadtáp személyi állományával szemben.

¹ Honvédelem 1975/3. A hadtápbiztosítás területi rendszerének alapjai. Elekes János ezds.

² Idézet az EFFE 011/73. sz. pcs.-ból.

A honi légvédelmi hadosztály harctevékenységének hadtápbiztosítását a csapathadtáp vezető szervei szervezik a seregtest hadtáp vezető szerveinek intézkedései szerint és a hadtápalegységek valósítják meg, melynek során figyelembe kell venni:

- a saját hadtáp helyzetet, az előjáró által biztosított – kijelölt – polgári vállalatok, intézetek, szervek, valamint a központhadtáp alárendeltségébe tartozó területi tárintézetek, raktárak, üzemek helyzetét és lehetőségét;
- a csapatoknál meglévő harcászati és magasszintű kiképzési készleteket;

- a szállítások sajátos helyzetét, azt, hogy az utánszállítás az alapvető anyagokból (légvédelmi rakéta, légvédelmi rakéta hajtóanyag, repülő hajtóanyag stb.) a központhadtáp, egyéb anyagokból az egységek, alegységek eszközeivel valósul meg. Alapvető formája a közúti és vasúti szállítás;

- azt, hogy a honi légvédelmi hadosztály nem rendelkezik szállítóalegységgel, önálló után-hátraszállítási utakkal. Az állandó elhelyezési körletekben (laktanyák, hadművelési repülőterek) az utak fenntartását a csapatok végzik saját erőikkel, eszközeikkel, a harctevékenység alatt biztosított utakon a központhadtáp erői és eszközei végzik;

- az eü. biztosítás kialakult rendje a rendelkezésre álló erővel és eszközökkel egyszakaszos rendszerben valósul meg;

- a hadosztály hadtáp ellátás megszervezésében, irányításában, ellenőrzésében és segítésében, szorosan együtt kell, hogy működjön a honi légvédelmi hadsereg és központhadtáp alárendelt szerveivel:

- a szükségletek megállapítása;
- a tartalékok (hadművelési repülőterek) megerősítők felhasználása, manővereztetése;
- szállítások megszervezése, szállítmányok fogadása stb. vonatkozásában;
- azt a sajátosságot, hogy a fegyvernemi ezredek harci alegységei nagy távolságra települnek (helyezkednek) az ezredhadtáptól, ami vezetésük, ellenőrzésük és segítségnyújtásuk vonatkozásában igen megnehezíti;
- azt, hogy a harcoló alegységek alapvetően önálló rendszerben valósítják meg a hadtápbiztosítást;
- a töpfe. elleni védelem, őrzés-védelem, speciális rendjét, ebből a hadtápokra háruló sajátos feladatokat. A hadtáp egy sor feladat alól mentesül, ami a hadtápbiztosítás megszervezésére befolyást gyakorol.

A honi légvédelmi csapatok harctevékenységének hadtápbiztosítása az MNK által biztosított nemzeti erőforrások terhére, a honi légvédelmi csapatok, valamint a Magyar Néphadsereg központhadtáp erőivel és eszközeivel a területi ellátás rendszerében valósul meg.

Az EFEF 011/73. sz. parancsa lehetőséget nyújt arra is, hogy amikor egyes honi légvédelmi erőknek a hadtápbiztosítása közvetlenül az MNK területén nehézségekbe ütközne, akkor ezen erők hadtápbiztosítását a szövetséges csapatok erőivel és eszközeivel, anyagainak igénybevételével oldjuk meg.

II.

A harctevékenység hadtápbiztosításának megszervezése és végrehajtása

A honi légvédelmi harctevékenység hadtápbiztosításának megszervezése – rendszabályok összehangolt tervezését és végrehajtását jelenti.

A légvédelmi hadosztály hadtápbiztosítása megszervezésének alapjai:

- a parancsnok elhatározása;
- az előljáró honi légvédelmi hadsereg PK HTPH intézkedése; a háborús ellátás – utalás rendje;
- a hadosztály alárendelt egység és alegység hadtápok lehetőségei.

1. *A hadtápbiztosítás béke állapotról háborús helyzetre történő áttérésre való felkészítése során*

A harctevékenység sikeres hadtápbiztosítása érdekében az állandó harc-készültség időszakában biztosított hadtápbiztosított erők, eszközök és anyagi készletek zöme, különleges időszakban pedig mozgósítás útján kiegészülnek, illetve feltöltésre kerülnek az egység és alegység hadtápoknál. Az áttérés feladatait a magasabb harc-készültségi fokozatok, feladatainak begyakoroltatásával, ellenőrzésével, kiképzési foglalkozások, gyakorlások és gyakorlatok levezetésével sajátítják el és hajtják végre a valóságos helyzetet legjobban megközelítő módon.

2. Hadtápbiztosítás, elhelyezése terén

Az állandó harc-készültség időszakában már lehetőség van a hadtápbiztosítás olyan elhelyezésére, hogy ez biztosítsa a feltételeket az ellenség első légitámadó hadművelete, elhárításának eredményes hadtápbiztosításához. E követelményeknek megfelelően az egység-hadtápbiztosítást, az egységek és alegységek alkalmazásának közvetlen közelében – részben stacionált – részben mobilizáltan helyezük el, amelyekből a funkcionális köteleiket a lehető leghatékonyabban vég-re tudják hajtani, szorosan alkalmazkodva az egységek, alegységek harc-feladataihoz. A központ-hadtápbiztosítás elemei, a honi légvédelmi csapatok érdekében is a területi ellátási rendszer követelményeinek megfelelően stacionálisan, részben mobilán kerülnek elhelyezésre.

3. A közlekedés biztosítása terén

Az alárendelt egységek harctevékenységével és annak mindenoldalú biztosításával kapcsolatos közlekedés feltételeit egyrészt úgy biztosítjuk, hogy a vadászpilóta-egység alap- és hadműveleti repülőtere között, valamint a légvédelmi rakétaegység technikai üzemeltető szolgálat és a légvédelmi rakétaosztályok, az ÁHKSZ időszakában kijelölt és jóváhagyott közutakon közlekednek. Ezek az utak a honi légvédelmi csapatok elsőbbséggel közlekedhetnek. Másrészt, ha a hadászati és hadműveleti jelentőségű közutak, víziutak, átkelőhelyek, ideiglenes átrakó körletek igénybevétele az alárendelt egységek számára szükséges, azok használatára egyedi igénylést nyújtunk be a Honi Légvédelmi Hadsereg Hadtápbiztosításához. Az igények elbírálása után ezen utakon külön engedély alapján közlekedünk. Az egyéb közutakon a közlekedés az egységeink számára korlátozás nélkül biztosított. Így az egyes járműveket, vagy kis létszámú gépjármű csoportokat rendszerint ezeken a mellékutakon közlekedtetjük. A levegőben történő közlekedést az előljáró koordinálásával a repülési szabályok szigorú betartásával valósítjuk meg.

4. Anyagi biztosítás terén

A harctevékenység anyagi biztosításához a hadosztály alárendeltjeinél az állandó harcckészültség időszakában a harcckészültségi utasításban elrendelt anyagi készleteket alakíttatja meg. Emellett az egységek birtokában vannak kiképzési készletű anyagi eszközök is. A harctevékenység anyagi biztosításához a csapatkészleteken felül megfelelő hadművelleti készletek is megalakításra kerülnek, a központhadtáp raktárainál.

Az ellátás normák szerint történik. Az elfogyasztott készletek pótlása az alapvető anyagokból terv szerint, az egyéb anyagokból igénylés alapján valósul meg. Az igényléseket a háborús ellátási utaltsági rendszernek megfelelően a honi légvédelmi egységek (századok, osztályok, zászlóaljok, ezredek) a Központhadtáp kijelölt bázisaihoz, illetve kijelölt ellátó alakulatokhoz nyújtják be, s a kiutalt anyagokat nagyrészt maguk vételezik. A terv szerint biztosított anyagokat az előjáró rendszerint kiszállítja. Az anyagi biztosítás végrehajtása során a honi légvédelmi hadosztály repülőterein leszálló más nemzetiségű szövetséges repülő-magasabbegységek, -egységek vagy egyes repülőgépek, helikopterek ellátása az ott települő vadászrepülő-ezred erőivel és eszközeivel történik, előzetes egyeztetés alapján. Ha ezeken a repülőtereken megfelelő repülő lőszer és repülő rakéta típus nem áll rendelkezésre, a szükséges löszert és rakétát a szövetséges állam önállóan biztosítja, a helyszíntre kiszállítja.

5. Szállítások terén

A harctevékenység hadtápbiztosításához szükséges főbb anyagi eszközök utánszállítását, az előjáró szervek végzik, egyéb anyagokból, az utánszállítás vételezéssel a csapatok erőivel és eszközeivel történik.

A központhadtáp szállít ki az ezredekhez rendszerint vasúti eszközökkel: légvédelmi rakétát, rakéta-hajtóanyagot és repülő üzemanyagokat. A hadsereg gépkocsiszállító zászlóalja szállít ki az ezredekhez légvédelmi rakétát, rakéta hajtóanyagot, repülő rakétát, repülő löszert, repülő üzemanyagokat és repülő műszaki anyagot. Egyes anyagok légi úton is szállításra kerülnek, elsősorban az alap- és hadművelleti repülőterek között, a honi légvédelmi hadsereg szerzésében.

Az egység-hadtápbiztosítás vételezi és szállítja saját eszközeivel a többi anyagot. A szállításokhoz vasúti kirakó állomások, valamint anyagátadó pontok kerülnek létrehozásra, a központhadtáp elemeiből.

6. Egészségügyi biztosítás terén

Az egységek harctevékenységének egészségügyi biztosítása során a gyógyító-kiürítő, repülőorvosi biztosítás, a közegészségügyi, járványügyi és eü. anyagi, valamint a tömegpusztító fegyverek elleni védelemmel kapcsolatos egészségügyi rendszabályok kerülnek végrehajtásra.

Század, osztály szinten első szaksegélyt, ezred szinten életmentő esetekben első orvosi segélyt a honi légvédelmi csapatok egészségügyi erői és eszközei nyújtanak. Az első orvosi vagy ennél magasabb szintű ellátást a hátországi kórház bázis kórházai hajtják végre. A repülőgép-vezetői állományt repülő szakorvosi ellátásban a repülő szakkórház részesíti. A sérülteket és betegeket a HKB kijelölt kórházaiban az egységek saját sebesültszállító vagy egyéb szállító eszközeikkel adják le. A sérült repülőgép-vezetők szállítása esetenként légi úton valósul meg, az előjáró által biztosított légi szállító eszközökön.

Kolera, pestis és feketehimlő esetén karantén bevezetésére kerül sor azoknál a csapatoknál, ahol ezek a járványos betegségek megjelennek.

A tömegpusztító fegyverek elleni védelem egészségügyi rendszabályait az egységek egészségügyi erői kötelesek végrehajtani. Tömegpusztító fegyverekkel mért csapások pusztulási gócaiban az egészségügyi következmények felszámolására a központhadtáptól egészségügyi, valamint szakorvosi megerősítő osztagok vagy azok részei kerülhetnek kirendelésre a honi légvédelmi hadosztály érdekében.

A hadosztály egészségügyi biztosításának rendszere tehát egyszakaszos. A tömegpusztító gócek egészségügyi következményeinek felszámolásához a honi légvédelmi hadosztály szakmai megerősítésre szorul.

7. Repülőtér műszaki biztosítás terén

A vadászrepülő csapatok alap- és hadműveleti repülőterein a széttelepítési körletekben biztosítani kell a repülőgépek számára védett fedezékeket, felszállásra alkalmas 40 méter széles utakat, a kiszolgáló gépjárműtechnika számára földsánc fedezékeket, a repülő rakétáknak védett fedezékeket, a személyi állomány számára védett harcálláspontot, óvóhelyeket, fedett óvóárkokat, ivóvizet. E feladat zömét az állandó harcalkészültség időszakában a honi légvédelmi magasabbegységek műszaki alakulatai hajtják végre.

A repülőterekre mért ellenséges légi csapások következményeinek felszámolásaként el kell végezni a repülőterek műszaki meghibásodásának felszámolását. Ez magába foglalhatja a fel- és leszállópálya felületének helyreállítását, a gurulóutak helyreállítását, vagy kerülő gurulóutak építését, új óvóhelyek, fedezékek építését, a kényszerleszállópálya felületének tömörítését és más műszaki feladatok végrehajtását. A repülőtér műszaki biztosítás feladatait a magasabbegységek és a hadsereg műszaki alakulataiból az alkalmazási terv szerint kikülönítésre kerülő erők és eszközök hajtják végre.

8. Repülőtér karbantartás terén

A vadászrepülő csapatok alap- és hadműveleti repülőtereinek rendszeres, valamint szükséglet szerinti karbantartásár a vadászrepülő-ezredek állományába tartozó repülőtérkarbantartó alegységek hajtják végre saját erőikkel és eszközeikkel. A karbantartás kiterjed a fel- és leszállópályák felületének mechanikus, hőkezeléses, vagy vegyszeres tisztántartására (porszívózására, mosására, hótalanítására, jégtelenítésére) a betontömbök terjeszkedési hézagaiban bekövetkező meghibásodások folyamatos javítására, a kényszerleszálló-pályák és a hadművelleti repülőterek fel- és leszállópályán levő növényzet rendszeres kaszálására, a füves pályákon levő hó tömörítésére.

9. Baleseti mentő biztosítás terén

A baleseti mentő biztosítást a vadászrepülő alakulatok érdekében szervezzük meg és hajtjuk végre. A feladat magába foglalja megfelelő felderítő- és mentő csoportok létrehozását, s e csoportokkal a katapultált repülőgép-vezetők felkutatását, ellátását és állományilletékes alakulatukhoz való visszaszállítását. Ezt a feladatot a honi légvédelmi csapatoknál létrehozandó 4-5 fős felderítő mentő csoportok hajtják végre 30 km-es körzetben a vadászrepülő-ezred, a magasabbegység oltalmazási körzetében a magasabbegység-parancsnok,

más magasabbegység oltalmazási körzetében a seregtestparancsnok intézkedései szerint.

A baleseti mentő biztosítást szolgálják a vadászrepülő-ezredek repülőterein telepítésre kerülő repülőezred segélyhelyek erői és eszközei, amelyek földi technikai meghibásodások, repülőgép tüzek, illetve repülőterekre mért ellenesleges csapások egészségügyi következményeinek felszámolása során végeznek baleseti mentő feladatokat.

10. Egyéb biztosítási területeken

A hadtápbiztosítás fontos elemeként kell végrehajtani a személyek megfelelő elhelyezését, alapvetően a béke elhelyezési feltételek felhasználásával a védett harcálláspontokon, az elhelyezési körletekben, s ahol szükséges tábori viszonyok között. Ezt a feladatot az elhelyezési és ruházati szolgálat együttesen oldja meg.

Az ételmezési szolgálat útján biztosítani kell a teljes személyi állomány katonakereskedelmi cikkekkel (kantináruval) való ellátását.

11. A hadtáp életképességének megóvása terén

A hadtáp életképességének megóvása érdekében az anyagi eszközkészleteket széttagoltan kell elhelyezni, törekedni kell a terep védelmi és álcázó sajátosságának maximális kihasználására. A legfontosabb anyagi készletek számára fedezékeket kell biztosítani. A hadtápoknak végre kell hajtaniuk a tömegpusztító fegyverek elleni védelem általános rendszabályait.

12. A hadtápvezetés terén

A hadtápbiztosítás rendjét ezrednél és hadosztálynál hadtápbiztosítási tervben kell kidolgozni. A tervnek szorosan kapcsolódnia kell a harcészültség és mozgósítás hadtápbiztosítási tervéhez, illetve a harctevékenység tervéhez. Az egységek által végrehajtandó konkrét feladatokat hadtápparancsban, illetve hadtáp intézkedésben kell rögzíteni és megszabni.

A hadtápvezetés a harcállásponttól valósul meg vezetési szintek szerint a hadtápvezetési csoportok útján. A hadtápvezetési csoport általában két váltásból tevődik össze. A tartalék hadtápvezetési csoport feladatait az előljáró tagozat képviselőjének vezetése alatt komplett alárendelt hadtápvezetési csoportok oldják meg. A hadosztály CSÉCS munkájába rendszerint 1 fő eü. szakkáder is részt vesz.

A hadtápbiztosítás helyzetéről naponta, hadtáp összefoglaló jelentések kerülnek felterjesztésre, alulról felfelé.

III.

Nébány következtetés

1. A honi légvédelmi hadosztály jelenlegi területi ellátási rendszere alapvetően biztosítja a szükségletek kielégítését. Tovább tökéletesítése érdekében azonban célszerűnek látszik, a ma még egy egységet képező oltalmazási körzet több, kisebb ellátási körzetbe való felosztása.

2. A hadtápbiztosítás – területi ellátási – feladatait végző erők szervezeti felépítése és hovatartozása ma még igen különböző. Szükségesnek látszik e

szervezeteknek a funkciókhoz történő jobb közelítése, a raktárhálózat célirányos fejlesztése, hogy valamennyi tájegység rendelkezék az alapvető anyagi eszköz-fajtákkal.

3. Az anyagi biztosítási rendszer további tökéletesítése érdekében célszerűnek látszik az anyagi készletek további differenciálása, lépcsőzése. A területi ellátáson belül lényeges lenne a textiltisztító és -javító üzemekhez hasonlóan a szállítások komplex alkalmazásának megfelelően olyan területi szállító kötelékek létrehozása – a KSZI – kötelékében, amelyek meghatározott szállítási igényeket maximális hatásfokkal elégítenek ki.

4. Hatékony előrelépést kell elérni a repülőter műszaki biztosítás és repülőter karbantartás rendjének, lehetőségeinek rendezésében, szélesítésében.

5. Tovább kell tökéletesíteni a hadtáp háborús felkészítés terén a vezetést, szervezettséget, és hatékonyságot. Biztosítani kell a többcsatornás összekötterés feltételeit, a hadosztály-ezred az ezred és az alegység hadtápok között.

6. El kell érni, hogy a hadtápszolgálatok felkészítési színvonala mindenkor feleljen meg a biztosítandó csapat felkészítési színvonalának.

7. A honi légvédelem hadtápbiztosítási rendszere egységes megbízható, kielégítő. Szükséges, hogy a hadtápbiztosításban érintett résztvevő személyi állomány tovább tanulmányozza az EFE főparancsnokának 011. sz. parancsában meghatározott, a honi légvédelem sajátosságaiból adódó feladatokat.